

- вибудовування тимчасової перспективи в професійно-особистісному розвитку через засвоєння змісту педагогічної освіти; послідовне включення студентів у різнохарактерну властиву адаптивній школі діяльність, що ускладнюється; організація педагогічної практики в школах, орієнтованих на адаптивну модель освіти;
- засвоєння студентами структури діяльності педагога адаптивної школи;
- інтеграція професійної та навчальної діяльності в педагогічних тренінгах та професійно-педагогічній практиці.

Висновки... У світлі сказаного стає очевидним, що сучасний учитель повинен володіти професійною готовністю до педагогічної діяльності в адаптивній школі. Готовність учителя до педагогічної діяльності буде тим вище, чим більше він орієнтується на адаптивну модель освіти, яка передбачає облік індивідуальних особливостей дитини, що забезпечує підтримання сприятливого морально-психологічного клімату в класі, що виключає авторитарний тиск, грубість, нетактовність, стереотипи навчання.

Це дослідження не претендує на вичерпний розгляд усіх аспектів проблеми підготовки вчителів для роботи в школі адаптивного виду. Завдання подальшого дослідження полягає в тому, щоб, використовуючи визначені в роботі теоретичні положення, спираючись на розроблений понятійний апарат, його основні ідеї та висновки, проаналізувати специфіку підготовки вчителя школи адаптивного виду в системі безперервної освіти вчителя як "освіти через усе життя".

Література

1. Антропова Л. В. Формирование профессиональной готовности учителя к педагогической деятельности в адаптивной школе : дисс. ... докт. пед. наук : 13.00.08 / Л. В. Антропова. – М., 2004. – 489 с.
2. Границкая А. С. Научить думать и действовать : адаптивная система обучения в школе / А. С. Границкая. – М. : Просвещение, 1991. – 175 с.
3. Капустин Н. П. Педагогические технологии адаптивной школы : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Н. П. Капустин. – М. : Издательский центр "Академия", 1999. – 216 с.
4. Паск Г. Обучение как процесс создания системы управления / Г. Паск // Кибернетика и проблемы обучения. – М. : Прогресс, 1970. – С. 25-86.
5. Ямбург Е. А. Управление развитием адаптивной школы / Е. А. Ямбург. – М. : PerSe, 2004. – 366 с.

Анотація

У статті охарактеризовано особливості адаптивної школи як технології індивідуалізації та диференціації навчання, розглянуті компоненти і умови формування готовності майбутнього вчителя до роботи в умовах адаптивної школи.

Аннотация

В статье охарактеризованы особенности адаптивной школы как технологии индивидуализации и дифференциации обучения, рассмотрены компоненты и условия формирования готовности будущего учителя к работе в условиях адаптивной школы.

Summary

The article describes the school as a particularly adaptive technology customization and differentiation of instruction, reviews the components and conditions of availability of future teachers to work in adaptive school.

Ключові слова: адаптивне навчання, адаптивна кола, адаптивна система навчання, готовність учителя до педагогічної діяльності в адаптивній школі.

Ключевые слова: адаптивное обучение, адаптивная школа, адаптивная система обучения, готовность учителя к педагогической деятельности в адаптивной школе.

Key words: adaptive learning, adaptive school, system of adaptive learning, teacher commitment to teaching in the adaptive school.

Подано до редакції 14.03.2012.

УДК 37.013.42 – 053.5

©2012

Романовська Л. І.

КОНЦЕПЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧИХ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Необхідність і доцільність розробки проблеми осмислення концептуальних положень соціально-педагогічної діяльності дитячих громадських об'єднань зумовлена суперечністю між вимогами сьогодення щодо удосконалення процесу взаємодії всіх суб'єктів соціалізуючого і виховного впливу на підростаюче покоління й нерозробленістю теоретичних і практичних підходів щодо об'єднання зусиль органів влади і управління, закладів освіти, неурядових організацій з метою створення сприятливого середовища для функціонування дитячих громадських організацій і соціалізації дітей і підлітків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... У педагогічній науці проблема педагогічної і соціально-педагогічної підтримки активно досліджується з 90-х років

XX століття. В умовах сьогодення знайшли відображення лише окремі аспекти цієї проблеми: аналіз ідей педагогічної підтримки (О. Газман, Р. Литвак, Н. Крилова, С. М. Юсфіна); теорії соціально-педагогічної підтримки (В. Бочарова, Л. Оліференко; технології соціально-педагогічної підтримки (Б. Алмазова, Н. Гарашкіна, Л. Мардахаев).

Окремі аспекти соціально-педагогічної підтримки розкрито у працях українських дослідників; зокрема, соціально-педагогічна підтримка дітей з обмеженими можливостями розкрита (І. Макаренко, В. Тесленко; особливості підтримки особистості дитини у фостерних сім'ях Великої Британії (О. Романовська); проблеми соціально-педагогічної підтримки дітей, які потребують захисту (Т. Янченко). Аналіз літературних джерел свідчить про відсутність наукових розвідок щодо соціально-педагогічної діяльності дитячих громадських об'єднань.

Формулювання цілей статті... Тому метою нашої статті є теоретичне обґрунтування концепції соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань.

Виклад основного матеріалу дослідження... Аналіз наукової літератури з проблематики дослідження свідчить, що соціально-педагогічна підтримка сучасними ученими розглядається в широкому і вузькому трактуванні. У контексті означеної проблеми суть соціально-педагогічної підтримки дитячих громадських об'єднань у широкому трактуванні доцільно трактувати як відповідний напрям державної молодіжної політики, спрямований на актуалізацію ідей, розробку і впровадження стратегій соціально-педагогічної підтримки дитячого руху, як суспільну стимуляція діяльності соціально-педагогічного характеру державних установ і недержавних організацій, спрямовану на створення сприятливого середовища для функціонування дитячого руху і перетворення його в повноцінний інститут соціалізації. У вузькому – це дії, спрямовані на підвищення ефективності роботи дитячих громадських об'єднань, організацію взаємодії різних соціальних інститутів, соціальних педагогів з дитячими громадськими об'єднаннями, підтримку їхніх соціальних ініціатив з метою створення оптимальних умов життєдіяльності і соціалізації дітей і підлітків.

На основі аналізу літератури і досвіду діяльності дитячих громадських об'єднань обґрунтовуємо доцільність і необхідність системного підходу до теоретичного обґрунтування і практичної реалізації соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань, яка реалізується як на трьох рівнях: загальнодержавному (макро-), регіональному (обласному/районному/міському) (мезо-) та місцевому (мікро -).

На загальнодержавному рівні соціально-педагогічна підтримка реалізується Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерством соціальної політики, Міністерством культури, Міністерством охорони здоров'я України спільно із державними службами та інспекціями: Державною службою молоді та спорту України, Державною службою України з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань, Державна служба України з контролю за наркотиками, Державна інспекція навчальних закладів України. Соціально-педагогічна підтримка діяльності суб'єктів дитячого руху на всіх рівнях адміністративно-територіального устрою здійснюється за сприяння Міністерств за умови долучення зусиль місцевих органів державної влади та управління. Ефективність спільних дій у реалізації соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань підвищується за рахунок участі на кожному рівні й інших суб'єктів різного рівня та підпорядкування. Сумарні їхні зусилля спрямовані на об'єкт соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань – дітей та підлітків. Зусилля щодо реалізації соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань на кожному рівні нарощуються за рахунок діяльності місцевих суб'єктів підтримки. Причому на найнижчому – місцевому – рівні (рівні роботи керівників дитячого об'єднання, працівників соціально-педагогічних установ, служб, соціальних педагогів, педагогів, психологів загальноосвітніх навчальних закладів, батьків, волонтерів, тощо з дитячою спілкою) значущість соціально-педагогічної підтримки є особливо значущою. Органи влади та управління, що діють на місцях, беруть на себе зобов'язання щодо прийняття рішень про соціально-педагогічну підтримку дитячих громадських об'єднань у конкретних випадках, встановлення адміністративного піклування та опіки. При затвердженні місцевих бюджетів передбачаються видатки на реалізацію програм діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій. Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування можуть делегувати молодіжним та дитячим громадським організаціям повноваження щодо реалізації відповідних програм (проектів, заходів). У цьому випадку вони надають молодіжним та дитячим громадським організаціям фінансову та матеріальну допомогу і здійснюють контроль за реалізацією наданих повноважень, у тому числі за цільовим використанням виділених коштів.

Державна підтримка молодіжних та дитячих громадських організацій здійснюється в таких формах: розробка стратегій і програм розвитку дитячого і молодіжного рухів, надання молодіжним та дитячим громадським організаціям інформації про державну соціальну політику щодо дітей та молоді; надання методичної та організаційної допомоги з питань соціального становлення та розвитку молоді і дітей; створення закладів, установ і організацій, які надають допомогу дітям і молоді. Держава здійснює підтримку і в інших формах, що не суперечать законодавству України.

В Україні нормативно-правовою базою, що регулює організацію роботи з дітьми та молоддю є: Конституція і Закони України. Законами, що безпосередньо визначають нормативно правове поле створення і функціонування

дитячих і молодіжних об'єднань в нашій країні є: Закон України "Про об'єднання громадян", Закон України "Про молодіжні та дитячі громадські організації", що визначають особливості організаційних і правових засад утворення та діяльності молодіжних і дитячих громадських організацій та державні гарантії забезпечення їх діяльності [1], а також Закон України "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю", Закон України "Про охорону дитинства", Закон України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні". В опосередкованій формі на суть, завдання, основні напрями, форми й методи діяльності дитячих громадських об'єднань впливають: Закон України "Про благодійництво та благодійні організації", Закон України "Про затвердження Міжгалузевої комплексної програми "Здоров'я нації" на 2002-2011 роки", Закон України "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування" та інші.

Виходячи із системного бачення необхідності і доцільності здійснення соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань на трьох рівнях – загальнодержавному (макро-), регіональному (обласному/районному/міському) (мезо-) та місцевому (мікро-) –, можемо стверджувати, що кожен рівень здійснює свій вклад в реалізацію концепції соціально-педагогічної підтримки як цілісного і системного явища. Така побудова соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань, на нашу думку, відповідає, з одного боку, зміцненню і продовженню вертикалі підвідомчих суб'єктів соціально-педагогічної підтримки, додатковому залученню на кожному рівні інших суб'єктів до її реалізації; а з іншого – за рахунок визначення пріоритетів, тобто концентрації зусиль на певних напрямках соціально-педагогічної підтримки, що позитивно оцінюється як вибір стратегії, інколи компенсуючи меншу увагу до соціально-педагогічної підтримки на інших рівнях, (що, звичайно, не може оцінюватися позитивно).

У контексті здійснюваного дослідження суб'єктами соціально-педагогічної підтримки дитячих громадських організацій є:

- держава в особі органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- громадянське суспільство в особі інститутів громадянського суспільства. Як правило це: об'єднання громадян, політичні партії, благодійні організації, органи самоорганізації населення, релігійні організації, професійні спілки, недержавні засоби масової інформації й інші організації, діяльність яких регулюється законодавством України.

Метою соціально-педагогічної підтримки дитячих громадських об'єднань у стратегічному контексті є об'єднання зусиль суспільства для створення сприятливого середовища функціонування дитячого руху. У практичному контексті соціально-педагогічну підтримку дитячих громадських об'єднань ми трактуємо як сукупність цілеспрямованих, взаємопов'язаних, педагогічно керованих процесів, які сприяють створенню сприятливого середовища для діяльності дитячих громадських об'єднань з метою створення оптимальних умов для саморозвитку, самовизначення, духовного та соціального становлення особистості їх членів.

У процесі осмислення концептуальних підходів соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань важливо враховувати особливості діяльності сучасних дитячих об'єднань, що визначаються закономірностями їх функціонування.

Концептуальними підходами здійснення соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань є: гуманістичний, який передбачає взаємодію з дитиною з позиції її інтересів і потреб на основі пріоритету гуманістичних цінностей; аксіологічний, що уможливорює здійснення соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань чи окремої дитини на основі визнання її як вищої цінності і мети суспільного розвитку; особистісно-діяльнісний, який допускає можливість здійснення соціально-педагогічної підтримки на основі співробітництва, підтримуючи її ініціативи і дає змогу членам дитячих громадських об'єднань зайняти суб'єктну позицію у процесі діяльності дитячих громадських об'єднань і формування особистісних якостей); соціалізаційний, що забезпечує актуалізацію процесів пізнання, самовиховання, життєвого самовизначення.

Основними принципами соціально-педагогічної підтримки громадських об'єднань, що зумовлюються закономірностями функціонування дитячого руху в Україні, визначено такі:

- гуманізму; демократичності; самоорганізації, самоврядування і самореалізації; забезпечення правового та соціального захисту членів дитячих громадських об'єднань; поєднання зусиль державних органів влади та управління і недержавних організацій у забезпеченні дієвої (кадрової, фінансово-матеріальної, наукової, навчально-методичної та ін.) соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань; опори на соціальні реалії як змістовне джерело осмислення і розробки стратегій і напрямів соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань; врахування особливостей і потреб суспільної практики діяльності дитячих громадських об'єднань і дітей як основних споживачів соціально-педагогічної підтримки.

Виходячи із основних концептуальних підходів і принципів, на яких базується соціально-педагогічна підтримка дитячих громадських об'єднань, встановлено, що її доцільно організовувати за такими основними стратегіями:

- розробка загальнодержавних, регіональних і місцевих програм соціально-педагогічної підтримки дитячих громадських об'єднань;
- розробка і впровадження механізмів реалізації соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань;
- сприятливих умов і гарантій діяльності суб'єктів соціально-педагогічної підтримки дитячих громадських об'єднань;
- спрямування соціально-педагогічної підтримки дитячих громадських об'єднань на створення оптимальних умов життєдіяльності і соціалізації дітей і підлітків.

Зазначимо, що соціально-педагогічна підтримка діяльності дитячих громадських об'єднань має досить складну структуру, в якій можна в узагальненому вигляді виокремити три основних елементи: *перший* – владний або адміністративний, що включає сукупність органів влади і управління (центрального і місцевого), які несуть відповідальність за організацію соціально-педагогічної підтримки; *другий* – це програми соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань на рівні області (району, міста) із можливістю реалізації на місцевому рівні; *третій* – це спільна діяльність різноманітних суб'єктів соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань.

До важливих проблем науково-практичного оформлення соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань слід віднести визначення стратегій, дій, змісту загальнодержавної програми підтримки. Під нею ми розуміємо систему чітко спланованих організаційно-практичних дій державних і недержавних організацій, які опираються на відповідно розроблену базу нормативно-правових документів, і які переслідують мету створення сприятливого (умов) функціонування дитячих громадських об'єднань, перетворення їх на ефективно діючий інститут соціалізації підростаючого покоління. Виходячи з даних, що Міністерством юстиції України на початок 2010 року в Україні зареєстровано 173 всеукраїнських молодіжних і 18 дитячих громадських організацій, 19 всеукраїнських спілок молодіжних та дитячих громадських організацій, а територіальними органами юстиції – 751 місцеву дитячу громадську організацію, зауважимо, що у реалізації соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань поряд із загальнодержавними значну увагу мають посідати регіональні (обласні, районні місцеві) програми соціально-педагогічної підтримки дитячих громадських об'єднань.

Соціально-педагогічну підтримку сучасних дитячих громадських об'єднань на місцевому (мікро-) рівні ми насамперед розглядаємо як діяльність суб'єктів соціально-педагогічної підтримки (педагогів, психологів, соціальних педагогів загальноосвітніх навчальних закладів, працівників соціально-педагогічних закладів і установ, волонтерів, батьків, представників громади) з налагодження й упровадження соціально-педагогічного спрямування діяльності дитячих громадських організацій. На нашу думку, соціально-педагогічний процес в дитячому громадському об'єднанні можна розглядати як послідовність здійснення різноманітних справ творчого, соціально значущого, суспільно корисного та дозвілєвого характеру, що реалізуються на підставі розроблених перспективного і поточного планів роботи об'єднань, які в цілому сприяють створенню в дитячих громадських об'єднань оптимальних умов життєдіяльності і соціалізації кожного члена об'єднання.

Враховуючи реалії сьогодення значна роль в реалізації регіональних програм відводиться міським (районним) центрам соціальних служб у справах сім'ї, дітей та молоді, загальноосвітнім навчальним закладам (соціальним педагогам, психологам, педагогам, які працюють в цих закладах). Загалом модель зазначеної співпраці можна з певною долею умовності зобразити таким чином. Генератором ідей та ініціатором розробки комплексної програми соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань можуть стати члени постійних комісій обласних рад народних депутатів з питань освіти, науки, культури, у справах дітей, молоді та спорту, засобів масової інформації, науковці, представники громадських об'єднань, працівники волонтери. Аналогічна модель генерації ідей і реалізації програм соціально-педагогічної підтримки дитячих громадських об'єднань може мати місце у районному, міському, селищному масштабі.

Щодо практичних дій реалізації програми соціально-педагогічної підтримки діяльності суб'єктів дитячого руху, то головну роль у цьому процесі мають відігравати обласні управління у справах сім'ї, молоді і спорту та освіти, а також відповідні відділи при районних (міських) виконавчих комітетах. Особливої уваги вимагає питання створення обласних (районних, міських) координаційних рад сприяння організації і здійсненню соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань. Дотримуємося позиції, що їх доцільно створювати або при обласних, міських центрах соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді.

Успішне виконання координаційними радами провідної цільової установки – сприяння діяльності дитячих громадських об'єднань з метою створення оптимальних умов життєдіяльності і соціалізації дітей і підлітків – диктує необхідність виконання ними, (особливо на обласному рівні), таких основних завдань.

Перше – це розробка стратегії соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань на місцях. На основі комплексної діагностики стану діяльності дитячих громадських об'єднань, а також соціального середовища в регіоні (області, районі, місті) в цілому, виявлення проблем та очікуваних форм соціально-педагогічної підтримки, координаційні ради мають здійснювати підготовку і домагатися прийняття

доцільних рішень щодо створення сприятливого середовища діяльності дитячих громадських об'єднань з відповідним документально-правовим оформленням. Ці рішення, по-перше, мають бути спрямовані на стимулювання діяльності обласних, районних, міських управлінь освіти, адміністрації загальноосвітніх навчальних закладів, позашкільних виховних закладів, закладів культури і дозвілля до підтримки дитячого руху і партнерської співпраці з дитячими громадськими об'єднаннями; а, по-друге, сприяти пошуку інформаційних, фінансових, матеріально-технічних, кадрових, навчально-методичних ресурсів підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань. Другий напрям – це організація безпосередньої роботи суб'єктів соціально-педагогічної підтримки дитячих громадських об'єднань, тобто з членами дитячих громадських об'єднань.

Зазначені напрями соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань мають забезпечити виокремлення стратегій і пріоритетів соціально-педагогічної підтримки суб'єктів дитячого руху на місцях, об'єднання зусиль різних відомств для їх реалізації, забезпечення моніторингу результативності, (а за умови необхідності) й корекції цього процесу.

Провідна ідея концепції соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань полягає в:

– актуалізації на державному, регіональному і місцевому рівнях необхідності і доцільності сприяння діяльності дитячих громадських об'єднань з метою створення сприятливого середовища життєдіяльності і соціалізації дітей;

– необхідності і доцільності розробки і реалізації стратегій і програм соціально-педагогічної підтримки дитячих громадських об'єднань, узгодження діяльності органів влади і управління, різних суб'єктів соціалізаційних і виховних впливів з метою впорядкування і гармонізації відносини суспільства з дитячим рухом;

– сприянні розвитку дитячого руху, зростанні чисельності дитячих громадських об'єднань і перетворенні їх в ефективний інститут соціалізації і виховання підростаючого покоління.

Суть соціально-педагогічної підтримки полягає в актуалізації, обґрунтуванні й реалізації скоординованих впливів органів державної влади і управління, інших соціальних суб'єктів на макро-, мезо- і мікрорівнях у розробці і впровадженні стратегій, програм і технологій соціально-педагогічної підтримки дитячих громадських об'єднань.

Висновки... Отже соціально-педагогічну підтримку діяльності дитячих громадських об'єднань ми розглядаємо як механізм, що прискорює процес соціалізації дітей та підлітків, а це дозволяє своєчасно діагностувати, виявляти і педагогічно доцільно впливати на процес формування особистості, на попередження різноманітних негативних проявів у дитячо-підлітковому середовищі, здійснювати ефективну профілактичну роботу.

Література

1. Закон України про молодіжні та дитячі громадські організації: Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №1. – С. 2.
2. Закон України “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні” від 05.02.1993р. № 2998-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 22.06.2011 : <<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2998-12>> – Загол. з екрану. – Мова укр.
3. Конвенція про права дитини (прийнята на 44-й сесії Генеральної Ассамблеї ООН 20.11.1989 р., ратифікована Постановою ВР України N 789-XII (789-12) від 27.02.91 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 20.06.2011 : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_021> – Загол. з екрану. – Мова укр.
4. Зверева І. Д. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю в Україні : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.05. / І. Д. Зверева / Інститут педагогіки АПН України. – К., 1999. – 451 с.
5. Тесленко В. В. Теорія і практика соціально-педагогічної підтримки дітей з обмеженими можливостями в промисловому регіоні: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.05 / Валентин Вікторович Тесленко. – Луганськ, 2007. – 498 с.

Анотація

У статті досліджено теоретико-методичні засади концепції соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань: обґрунтовано доцільність системного підходу до аналізу досліджуваного процесу; розкрито основні підходи до здійснення соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих громадських об'єднань, стратегії соціальної політики, законодавчо-нормативне її врегулювання, мету завдання, принципи соціально-педагогічної підтримки дитячих громадських об'єднань; розкрито доцільність її здійснення на всеукраїнському (макро-), регіональному (мезо-) і місцевому (мікро-) рівнях.

Аннотация

В статье исследованы теоретико-методические основы концепции социально-педагогической поддержки деятельности детских общественных объединений: обоснована целесообразность системного подхода к анализу исследуемого процесса; раскрыты основные подходы к осуществлению социально-педагогической поддержки деятельности детских общественных объединений, стратегии социальной политики, законодательно-нормативное ее регулирование, цель, задачи, принципы социально-педагогической поддержки детских общественных объединений; раскрыты целесообразность ее осуществления на всеукраинском (макро-), региональном (мезо-) и местном (микро-) уровнях.

Summary

This article deals with teoretikal and methodical principles of conception of social pedagogical support of child's public associations' activity: approach of the systems to the analysis of the probed process is grounded; the main approaches to realization social pedagogical support of activity of child's public associations are grounded. The author paid special attention to strategy of social policy, purpose tasks, principles of social pedagogical support of child's public associations on national (macrolevel), regional (mezelevel) and local (microlevel).

Ключові слова: соціально-педагогічна підтримка; дитячі об'єднання; концепція, принципи, функції соціально-педагогічної підтримки.

Ключевые слова: социальное-педагогическая поддержка; детские объединения; концепция, принципы, функции социально-педагогической поддержки.

Key words: social pedagogical support, child's associations, conception, principles, functions of social pedagogical support.

Подано до редакції 19.03.2012.

УДК 371.17

©2012

Слесик К. М.

ПРОФЕСІЙНА ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ДО ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У КОНТЕКСТІ СИСТЕМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ МОДЕЛІ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Модернізація системи сучасної освіти спрямована на забезпечення її якості відповідно до новітніх досягнень науки, культури і соціальної практики. В сучасних умовах модернізаційних змін дедалі більшої гостроти набуває проблема моральності особистості, що знайшло відображення в освітніх документах, зокрема в Національній доктрині розвитку освіти, проєкті Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 рр. та ін. Тому особливо актуальним стає питання формування етичної культури учнів, що має забезпечити компетентний, професійно підготовлений учитель.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Проблема професійної компетентності учителя завжди була предметом уваги науковців (Н.Кузьміна, А.Маркова, В.Сластьонін та ін.). В останні роки проведено низка досліджень щодо визначення моделей професійної компетентності педагога (О.Білоостоцька, Л.Карпова, І.Кулагіна, Т.Лозицька, Л.Фрідман та ін.). Разом з тим, проблема професійної компетентності і готовності вчителя до формування етичної культури учнів не знайшла належного відображення в науковій літературі.

Формулювання цілей статті... Мета статті – виявлення тенденцій професійної готовності вчителя до формування етичної культури учнів основної школи у процесі навчання гуманітарних предметів у контексті системної педагогічної моделі.

Виклад основного матеріалу дослідження... У дослідженні проблеми педагогічної діяльності найбільш широко вживаються поняття і терміни “професійна компетентність” і “професійна готовність” учителя. Поняття “професійна компетентність” є багатоаспектним, змінюється у відповідності з процесами, які відбуваються в суспільстві та освіті. Найбільш поширеними підходами до визначення структури професійної компетентності педагога є аксіологічний та системний. Ідея гуманізації освіти, що є наслідком втілення аксіологічного підходу в педагогіці, змінила звичні уявлення про мету освіти як формування систематизованих знань і умінь. Сьогодні стало очевидним, що від змісту і характеру спрямованості особистості залежить вирішення соціальних та економічних проблем. Ціннісні характеристики належать як до окремих подій, явищ життя, культури і суспільства в цілому, так і до суб'єкта, що здійснює різні види творчої діяльності, з вданому випадку – педагога. Вирізняють цінності-цілі, цінності-засоби, цінності-відносини і цінності-якості. Вони “являють собою норми, що характеризують педагогічну діяльність...” [9, с. 116; 1, с. 296-297].

Розробляючи проблему педагогічної діяльності, Н. Кузьміна дотримується системного підходу до структури педагогічної діяльності. У цій моделі позначені п'ять функціональних компонентів: гностичний – становить сферу знань педагога; проєктувальний – включає уявлення про перспективні завдання навчання і виховання; конструктивний – це особливості конструювання педагогом власної діяльності; комунікативний – специфіка взаємодії педагога з учнями; організаторський – система умінь педагога організувати власну діяльність [6].

У педагогіці сукупність професійно зумовлених вимог до вчителя визначається готовністю до педагогічної діяльності. У сучасній науці професійну готовність досліджують В.Дорохін, В.Моляко, А.Проскура та ін. В.Гриньова визначає цей феномен як “стан психічної і фізіологічної готовності до дії або діяльності; настрої і мобілізація на майбутню діяльність” [5].

Явище готовності становить предмет вивчення як педагогів, так і психологів. Перші акцентують увагу на виявленні факторів і умов, дидактичних та виховних засобів, що дають змогу керувати становленням і розвитком готовності. Психологи орієнтуються на встановленні характеру зв'язків і залежностей між станом готовності та ефективністю діяльності. Готовність – це цілісна інтегрована якість особистості, що характеризує її емоційно-когнітивну та волюву, прогножуючу мобілізаційність у момент включення в діяльність певної спрямованості.